

Konferenca sožitja ali konservatizma?

V torek se je začela v Helsinkih dolgo pričakovana konferenca za evropsko varnost in sodelovanje, ki se je udeležuje 33 evropskih držav, poleg njih pa še Združene države in Kanada. Zastopan je tudi Vatikan, da da preko svojega glavnega diplomata mons. Casarolija slišati svoj glas v posvetnih zadevah. Manjka pa Albanija, ki se je zadovoljila s semplicistično izjavo, da je vse skupaj le »sovjetsko-ameriška zarota«. Morda proti Ki tajski? Proti Albaniji najbrž ne, saj to bi pomenilo, da bi šli s kanonom nad muho.

Konferenco je odprl finski zunanji minister, prvi govornik na njej pa je bil finski predsednik Kekkonen, ki je pozdravil udeležence velikega mednarodnega zbora v »Hiši Finske« sredi Helsinkov, »belega mesta« na severu, kjer kipijo moderne svetle palače iz zelenja, poleg njih pa stoje skrbno restavrirane cerkve in palače iz finske preteklosti, iz časov, ko je bila Finska še del švedske države in pozneje ruski protektorat. Danes je del moderne Skandinavije, prežeta z željo po napredku, miru in sožitju ter globoko zakoreninjena v demokraciji. Tako se lahko reče, da je okolje za konferenco dobro izbrano.

LE Z EVOLUCIJO

Vendar pa si od te konference ni ometati kakih izrednih sprememb in izboljšanj v evropskem življenju. Mir in sožitje, odprtost za ideje drugih in demokratični postopki v Evropi niso odvisni od nekaj sto ljudi, ki so se za to priložnost zbrali v Helsinkih, ampak od miselnosti narodov, ta pa se lahko spremeni na boljše samo z evolucijo, z vzgojo množic k drugačnemu, miroljubnejšemu in odprtejšemu pojmovanju. Zato je vsako pretiravanje demagogija in zavajanje javnosti.

Že prvi govornik na uradnem seznamu konference, sovjetski zunanji minister Gromiko, je uporabil veliko lepih besed, označujoč med drugim načelo, da naj si vsak narod (misli na najbrž državo) prosto voli svojo vlado. Zavzel se je tudi — pozabivši na sovjetsko intervencijo v Češkoslovaški — za načelo nevmešavanja v notranje zadeve drugih in za nedotakljivost sedanjih evropskih mej. To je zvenelo zelo lepo, le da je vse preveč spominjalo na sklepe raznih kongresov iz preteklega stoletja, na katerih so se zbirali monarhi in njihovi kanclerji, ki so tudi govorili o nedotakljivosti meja, o nevmešavanju itd. Toda v resnici so imeli v mislih samo ohranitev svoje absolutne oblasti, katere naj bi jim ne motile ne nove, revolucionarne ideje, »uvožene od zunaj«, ne

(dalje na 3. strani)

SOCIALISTI ZA VSTOP V VLADO

S sklepom osrednjega odbora socialistične stranke, da bo ta neposredno sodelovala v novi levosredinski vladi, je vladna kriza prešla v svojo odločilno fazo in poverjeni ministrski predsednik Rumor bi moral v soboto dokončno sporočiti predsedniku republike, da sprejema mandat za sestavo nove vlade. Za potek seje socialističnega osrednjega odbora, ki je bila v sredo, je v javnosti, kot je povsem razumljivo, vladalo veliko zanimanje, saj je znano, da je usoda nove vlade dejansko odvisna od socialistov. Na seji je bil z rahlo večino sprejet predlog socialističnega strankinega tajnika De Martina, naj socialistična stranka neposredno sodeluje v novi vladni koaliciji, s čimer je bilo zavrnjeno stališče strankine leve struje, ki se je zavzemala za zunanjo podporo tristrankarski koaliciji med Krščansko demokracijo, socialdemokrati in republikanci. Poleg prištev De Martinove struje so za vstop v vlado glasovali le Nennijevi avtonomisti, medtem ko so se vsi ostali, razen levice, vzdržali.

Tudi na tej seji so torej jasno prišla do izraza nesoglasja, ki globoko razdvajajo socialistično stranko. Ta nesoglasja pa nastajajo predvsem iz osebnih razlogov, kar velja

za Mancinijevo in Bertoldijevo strujo, kot se je pokazalo tudi med razpravo na zadnji seji osrednjega odbora, ko so govorniki z dokaj neprepričljivimi argumenti izpodbijali veljavnost izvajanj strankinega glavnega tajnika. S svojega stališča so še najbolj dosledni socialistični levičarji, ki svoje poglede vedno politično utemeljujejo, ne glede na osebne momente tega ali onega strukturenega prava.

Poverjeni predsednik Rumor se po socialistični odločitvi lahko loti drugega dela svoje težavne naloge, in sicer porazdelitve ministrskih mest med posameznimi strankami in zlasti izbire ljudi za posamezna ministrstva. Zlasti za rešitev slednjega vprašanja prihaja v poštev cela vrsta elementov, med njimi predvsem ravnoesje sil med strujami vsake posamezne stranke. V italijanski politični praksi so namreč že zdavnaj opustili kriterij, ki bi moral biti edini veljaven in po katerem se za ministrska mesta določajo ljudje, ki so za zaupano jim nalogo najbolj sposobni. Vse pa kaže, da se bodo italijanski politiki tudi v sedanjem težavnem političnem in gospodarskem trenutku še dalje šli pretirane strujarstva, kar bo gotovo šlo v škodo kvalitete.

KDO BO NOVI PREDSEDNIK?

V soboto, 7. t.m., se bo sestal na prvi seji novoizvoljeni deželni svet. Medtem ko je še tik pred volitvami vse kazalo, da na vrhu nove deželne uprave ne bo nobenih sprememb, je stanje le nekaj dni pred prvo sejo deželnega zbora zelo negotovo, ker se obetajo precejšnje novosti. Dosedanji predsednik deželne vlade dr. Berzanti je pisмено zaprosil Krščansko demokracijo, naj ga ne ponovno kandidira za predsedniško mesto. To svojo odločitev je utemeljil, češ da je po devetih letih predsednikovanja ene osebe umestna in oportuna zamenjava. Krščanskodemokratska stranka je njegovo odločitev vzela na znanje, s tem pa se odpira vprašanje, kdo bo novi predsednik deželnega odbora. Prevladuje mnenje, da bo to postal dosedanji deželni odbornik za kmetijstvo Comelli, za katerega pa ni baje preveč navdušena tržaška Krščanska demokracija, ker se ji zdi, da je Comelli preveč naklonjen Furlanom in da nima zadostnega posluha za potrebe Trsta. Odprto pa je še vedno tudi vprašanje novega predsednika deželnega sveta. Čudno se pri tem predvsem zdi, da skoraj nihče ne govori o dosedanjem predsedniku Ribeziju, čeprav se je na svojem odgovornem mestu dobro izkazal.

Krščanska demokracija je na deželnem

kongresu, ki je bil v nedeljo v Vidmu, sklenila, da si bo prizadevala za ponovno obnovo levosredinskega deželnega odbora, češ da je ta oblika v obeh dosedanjih mandatnih dobah dokazala vso učinkovitost. Kongres je tudi imenoval posebno komisijo, ki ima nalogo, da čimprej naveže stike z ostalimi strankami leve sredine. Sestava novega deželnega odbora bo prav gotovo nekoliko drugačna od dosedanje, kajti socialisti bodo imeli več odborniških mest, eno odborniško mesto pa bodo po vsej verjetnosti dobili republikanci, ki ga v zadnjem času niso imeli.

Po izjavah nekaterih odgovornih demokratov bo k razgovorom med levosredinskimi strankami tokrat povabljeni tudi Slovenska skupnost. V tej zvezi se nam zdi za lase povlečeno pisanje nekega političnega modrijana v Primorskem dnevniku, češ da je povabilo Slovenski skupnosti nekakšen demokratizmski manever, da se socialistom pokaže, da je možna sestava vladajoče večine tudi brez njih, in zato dejanska oblika pritiska na socialistično stranko. Natančno pa vemo, da je Slovenska skupnost doslej vedno poudarjala nujnost neposredne prisotnosti socialistov v levosredinski vladajoči večini. zato je namigovanje o takšni ali drugačni obliki pritiska iz trte zvito.

RADIO TRST A

♦ NEDELJA, 8. julija, ob: 8.00 Koledar. 8.05 Slovenski motivi. 8.30 Kmetijska oddaja. 9.00 Sv. maša. 9.45 Maurice Ravel: Godalni kvartet. 10.15 Poslušali boste. 11.15 Mladinski oder: »Dušan, trnek in ribe«. Igra, napisal Ernest Adamič. Prvi del. 12.00 Nabožna glasba. 12.15 Vera in naš čas. 12.30 Nepozabne melodije. 13.30 - 15.45 Glasba po željah. 15.15 »Činčila za nekdane dame«. Igra, napisala Felj Silvestri, prevedel Aleksij Pregarc. Izvedba: RO. Režija: Jože Peterlin. 17.30 Filmska glasba. 18.00 Glasba na temo. 18.45 Jazz. 19.30 Zgodovina italijanske popevke. 20.00 Šport. 20.30 Sedem dni v svetu. 20.45 Pratika, prazniki in obletnice, slovenske viže in popevke. 22.00 Nedelja v športu. 22.10 Sodobna glasba. Vinko Globokar: Discours II za pet pozavn. 22.25 Zabavna glasba.

♦ PONEDELJEK, 9. julija, ob: 7.00 Koledar. 7.05 utranja glasba. 11.35 Opoldne z vami, zanimivosti in glasba za poslušavce. 13.30 Glasba po željah. 14.30 Pregled slovenskega tiska v Italiji. 17.00 Za mlade poslušavce (Danilo Lovrečič). 18.30 Karajan podaja Beethovna in Brahmsa. 18.55 Glasbena beležnica. 19.10 Odvetnik za vsakogar. 19.20 Jazz. 20.00 Športna tribuna. 20.35 Slovenski razgledi: Naša dežela v delih Simona Rutarja — Sopranistka Vanda Gerlovič, mezzosopranistka Božena Glavak, pianistka Zdenka Lilec. Antonin Dvorak: Moravski dueti - »Nova pot desetega brata«, pesmi in črtice Ivana Roba - Slovenski ansambli in zbori. 22.15 Zabavna glasba.

♦ TOREK, 10. julija, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Jutranja glasba. 11.35 Pratika, prazniki in obletnice, slovenske viže in popevke. 12.50 Harmonikar Carlo Venturi. 13.30 Glasba po željah. 17.00 Za mlade poslušavce. 18.30 Komorni koncert. 19.20 Za najmlajše: »Podzemski kraljica«. Napisal Dušan Pertot. Režija: Lojzka Lombar. 20.00 Šport. 20.35 Borodin: »Knez Igor«, optra. V odmoru (21.10) »Pogled za kulise«. (Dušan Pertot). 22.05 Zabavna glasba.

♦ SREDA, 11. julija, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Jutranja glasba. 11.35 Opoldne z vami. 13.30 Glasba po željah. 17.00 Za mlade poslušavce. 18.30 Soranistka Ada Merni-Morico, ianist Livio Picotti. 17.50 Joe Venuti's Jazz Group. 19.10 Higiena in zdravje. 19.20 Zbori in folklor. 20.00 Šport. 20.35 Simfonični koncert. Vodi Aladar Janes. V odmoru (21.05) Za vašo knjižno polico. 21.50 Oddih ob glasbi. 22.05 Zabavna glasba.

♦ ČETRTEK, 12. julija, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Jutranja glasba. 11.35 Slovenski razgledi. 13.30 Glasba po željah. 17.00 Za mlade poslušavce. 18.30 V ljudskem tonu. Karol Pahor: Tri ljudske iz Prekmurja za klavir. 19.10 Govorimo o ekologiji (Tone Penko). 19.25 Za najmlajše. 20.00 Šport. 20.35 »Pomlad se prebuja«. Igra, napisal Ivan Matičič. Izvedba: RO. Režija Jože Peterlin. 22.05 Zabavna glasba.

♦ PETEK, 13. julija, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Jutranja glasba. 11.35 Opoldne z vami. 13.30 Glasba po željah. 17.00 Za mlade poslušavce. 18.30 Ubald Vrabec: Sinfonia breve. Orkester gledališča Verdi v Trstu vodi Bruno Rigacci. 8.50 Klavir ter elektronske orgle. 19.10 Na počitnice. 19.20 Zbori in folklor. 20.00 Šport. 20.35 Delo in gospodarstvo. 20.50 Vokalno instrumentalni koncert. Vodi Eugen ochum. 21.50 V plesnem koraku. 22.05 Zabavna glasba.

♦ SOBOTA, 14. julija, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Jutranja glasba. 13.30-15.45 Glasba po željah. 15.54 Avtoradio. 17.00 Za mlade poslušavce. 18.30 Klavirski duo Franco Agostini - Giuliana Gulli. 19.00 Poje Nada. 19.10 Aleš Lokar: Tržačan v Ameriki. 19.20 Revija zborovskega petja. 20.00 Šport. 20.35 Teden v Italiji. 20.50 Na počitnice. 21.05 Melodije v polmraku. 21.30 Vaše popevke. 22.30 Zabavna glasba.

V Avstriji so ovrednotili šiling za 4,8 odst po vzgledu nemške marke. Gospodarski krog s tem niso zadovoljni. V Franciji predvidevajo že za letošnjo jesen ali za prihodnjo pomlad krizo nemškega gospodarstva zaradi pretiranega ovrednotenja marke.

Po najnovejših poročilih se vatikanski »zunanji minister« mons. Casaroli v Helsinkih na banketih cneto vrti okrog sovjetskega zunanjega ministra Gromika. Že petkrat sta se prijazno pogovarjala.

Izdajatelj: Engelbert Besednjak nasl. ♦ Reg. na sodišču v Trstu dne 20.4.1954, št. 157 ♦ Odgovorni urednik: Drago Legiša ♦ Tiska tiskarna Graphart Trst - ulica Rossetti 14 - tel. 77-21-51

PRIZNANJE SLOVENSKIM VOLILCEM

Volitve v deželni svet Furlanije - Julijske Benečije so za nami.

Slovenci na Tržaškem in Goriškem smo tudi tokrat oddali svoj glas slovenski listi — listi Slovenske skupnosti.

Slovenska lista z lipovo vejico je dosegla lep uspeh v obeh volilnih okrožjih. V nekaterih občinah in predelih je tudi znatno napredovala. Afirmacija Slovenske skupnosti v deželi je nedvomno resnična zmaga, kot kaže nad 10.000 glasov oddanih v goriškem in tržaškem okrožju za slovensko listo.

Zato gre priznanje vsem Slovenkam in Slovencem, ki so 17. in 18. junija glasovali za listo Slovenske skupnosti. S tem so spet potrdili svojo visoko narodno zavest in politično zrelost.

»DAN BORCEV« V JUGOSLAVIJI

V Jugoslaviji so imeli v sredo državni praznik, dan borcev. Mnogi so izkoristili praznik za izlet na Tržaško ali v Gorico. Promet na neji je bil izreden.

V Sutjeski v Bosni je bila glavna proslava, na kateri je govoril tudi Tito v spomin na nekdanje spopade v tisti soteski med partizani in Nemci. Naglašal je zlasti temo nujne enotnosti narodov v Jugoslaviji.

Mihec in Jakec se menita, da smo zdaj na dobrem, razen če...



— Videš, Mihec, zdej smo pej na dobrem; zdej lahko živimo brez skrbi.

— Pej kej te je primlo? Kej se je zgodilo tašnega, de si kar naenkrat taku kontent?

— Ma Mihec, kej nisi brou časnikov? Kej nisi slišou, de je biu Brežnjev tam u Ameriki pr tistmi Niksoni jn de sta se vse lepu pomenla?

— In ke je pole, če sta se pomenla? Man-ka reči, ke so se diplomati lepu pomenli jn role je blo vselih slabo! Nisem pršu miga lanes na svet.

— Ja, ma zdej je vselih drugače. Zatu ke dajtamfwy

zdej so se zmenle ta večje sile tega sveta: Rusja jn Amerika. Uane dvej jemajo tašno nuč, de lahko ukažejo kar čejo jn nobeden jem ne more jet pruti.

— Češ reč, de bojo komendirale samo uane? In mi, kej smo mi? In Združeni narodi?

— Ma Mihec, ne stoj bet tašen! Kej prou neč ne zastopeš? Uane so se zmenle, de bojo zagvišale mir, de se med sabo nikoli ne bojo vojskavale sez atomskemi bombami jn tudi drugem ne bojo pestile, de be nucate atomske bombe. Jn pole so se zmenle, de bojo organizirale transporte po murji, po suhem jn po lufti; de si bojo zmenjavale kulturo jn znanost jn umetnost; de si bojo med sabo dosti več prodajale jn kupavale, de bojo štedirale murje, de bojo znižale davke in še tolko drugeh reči. Kej vse tu ni neč?

— Ne rečem, de ni prou neč. Ma tudi taku strašno dosti ni, ku ti misleš. Naprej ne stoj pozabet, de so se vse tu uane zmenle med sabo. De bojo med sabo kšetarle, de si bojo

tično zrelost. Slovenski volivci in volivke so tako dokazali, da vidijo le v samostojnem političnem nastopu edino resnično možno izbiro v življenju Slovencev v Italiji.

Iskrena zahvala vsem tistim, ki so že zdaj kakorkoli podprli in volili slovensko listo, onim pa, ki je še niso, topel poziv, naj to naredijo v bodoče. Le tako bomo svetu dokazali, da smo in hočemo tu ostati Slovenci!

LISTA SLOVESKE SKUPNOSTI
TRST - GORICA

—o—

SAHAROV O SOVJETSKI DRUŽBI

Sovjetski znanstvenik Saharov, »oče« sovjetske vodikove bombe in ustanovitelj odbora za človečanske pravice v Sovjetski zvezi, je ostro kritiziral sovjetsko družbo, češ da je popolnoma izolirana, birokratska in brez temeljnih svoboščin. Izrazil je tudi dvome o celotnem socialističnem sistemu te družbe, rekoč da je nekakšna skrajna forma kapitalizma, kakršen je ameriški ali kapitalizem drugih zahodnih držav. Na koncu je izjavil, da samega sebe smatra za privilegiranca v sovjetski družbi in da se zato zase ne boji, vendar pa je v skrbah za svojo družino in sorodnike.

ana drugi pomagale jn de se ne bojo vojskavale sez atomskemi bombami. Tisto zastran bomb so nardile zatu ke so zastople, de so obej taku strašno močne, de be jeh ana voj-ska med njimi dvemi strašno dosti koštala. Jn ke so pogruntale, da ana drugo ne morejo uničēt so si mislele, de se jem še narbol spla-ča rihtat ta svet v španoviji. Jest sm te že prej prašau: jn mi, tisti ke nimamo atom-ne samo ta majhne — ke nimamo vseh stra-skeh bomb, mi, vse te majhne države — ma šanskih soudatov, aroplanov, bomb jn kora-cot jn podmornic, kej pej mi? Kašno besedo homo jemeli? Jn kašno velavo bojo zdej je-meli Združeni narodi? Jn kej misleš, de zdej vojsk ne bo več? Kej se ne bosta ta velika dva aden družga drezala ses kašnimi lokal-nimi vojskami? Jn kej se ti zdi res taku straš-no fejest, če se uana dva postaulata ku nekašna dva svetavna policaja? Kej dajasta po svo-jem ravnanji do zdej zadosti garancije, de bosta pravična policaja? Kej se nista mor-het zmenla: ti delaj na tvojem kar češ jn meni neč mari jn jes bom delav pej na mo-jem kar bom tou? Jn pole ne smeš pozabet, de jemajo atomsko bombo tudi še drugi. Jh nimajo tolko, ma jeh jemajo. Tle je še Kitaj-ska jn tudi Francija se nekam dosti napenja. Jn tem državam ni neč kej prou, kar so se zmenli. Kej nisi zamerkau, de so Kitajci spe-stili u luft an atomski šperiment preci pole, ku so Nikson jn Brežnjev končali njehe pogo-vore? Tu je blo glih taku, ku de be Kitajci teli reč: ja, ja, vi ste se zmenli, ma smo tle tudi mi! Videš, Jakec moj, de ni kar taku jn de bo treba računat tudi ses Kitajcami. Jn nazadnje ti pej še povem, de kadar diplo-mati dosti govorijo od mira, de je zmiri ne-varno. Tudi pred zadnjo vojsko so rešli mir ne znam kolkokrat, ma pole je vselih pršla vojska. E, dragi moj...

— E Mihec, ti si preveč neveren Tomaž; s tabo ni za govort.

Osnutek nove jugoslovanske ustave

Tudi v slovenščini je bil že objavljen osnutek nove jugoslovanske ustave, ki obsega 48 strani drobnega tiska revijalnega formata v dveh stolpcih; če bo odobren v tej obliki, bo to verjetno najboljše ustava na svetu. Zato bodo najbrž mnogi opozorili na preobširnost ustavnega besedila, ki na ta način ni dovolj pregledno in jasno. Večina se bo najbrž »izgubila« v gozdu »delov«, »poglavij«, »členov« itd. To se bo najbrže dogajalo celo pravnikom. V ustavo je vključena vsa teorija delavskega samoupravljanja in gospodarstva, kar pa bi moralo biti zapopadeno v normalnih zakonih, v ustavo naj bi prišla samo kratka in jasna načela, da bi jih ljudje razumeli in po njih uravnavali druge zakone in prakso.

Laikom, kot smo mi tu v zamejstvu, tudi ni jasno, ali je uvodni del z naslovom »Temeljna načela« del ustave ali ne, oziroma samo uvod in razlaga zanjo. Te dvome smo slišali že pri sedanji ustavi od raznih tukajšnjih ljudi. Zato tudi ni jasno, ali predstavljajo ta načela dejanske pravice in dolžnosti jugoslovanskih narodov in državljanov ali ne. Takoj v začetku je poudarjeno, da so se jugoslovanski narodi v narodnoosvobodilni vojni in socialistični revoluciji s prosto izraženo voljo — »izhajajoč od pravice vsakega naroda do samoodločbe, ki vključuje tudi pravico do odcepitve« — združili v zvezno republiko svobodnih in enakopravnih narodov in narodnosti. Vendar iz teksta ni jasno razbrati, ali je bila tista odločitev enkratna ali je pravica do take samoodločbe trajna.

V ustavi tudi ni definiran pojem države, kajti tako Jugoslavija kot republike so označene za »državo«, vendar v pogledu mednarodnega prava in pristojnosti obstajajo med Jugoslavijo kot tako in republikami velike razlike. Samo Jugoslavija je mednarodno priznana za državo, medtem ko veljajo republike navzven samo kot »dežele«, npr. kot Koroška, Furlanija - Julijska krajina, avstrijska Štajerska, Bavarska itd. Zato tudi vidimo, da se jih uvršča v družbo takih dežel in

ne v družbo držav. Ustava podrobno našteva pravice in dolžnosti jugoslovanske zvezne države, nejasna pa je o pristojnostih oziroma o pravicah in dolžnostih republik.

Predsednik republike se bo volil za pet let, ni pa nobenih omejitev za ponovno izvolitev Josipa Broza Tita glede na njegovo zgodovinsko vlogo v vojni in revoluciji ter pri ustvarjanju in razvijanju Socialistične federativne republike Jugoslavije.

Glede vojske je med drugim rečeno: »V oboroženih silah SFRJ je v skladu z ustavo SFRJ zagotovljena enakopravnost jezikov, narodov in narodnosti Jugoslavije in njihovih pisav. Pri poveljevanju in vojaškem pouku v Jugoslovanski ljudski armadi se lahko v skladu z zveznim zakonom uporablja eden od jezikov jugoslovanskih narodov, v njenih delih pa jeziki narodov in narodnosti.«

USODA POLITIČNIH JETNIKOV V JUŽNEM VIETNAMU

Zadnje dni se je v svetovni javnosti raznel spor zaradi šaevila in usode političnih jetnikov v Južnem Vietnamu. Medtem ko so si vojskujoče se strani po sklenitvi premirja izmenjale vojaške ujetnike, je ostala usoda političnih jetnikov negotova in celo skrivnostna. Najhujše obtožbe zadevajo trenutno južnovietnamski režim diktatorja Thieuja, ki ima v svojih ječah veliko število jetnikov, svojih političnih nasprotnikov ali zgolj osumljencev. Njihovo število ni znano, a gotovo je, da gre v desettisoče. Severnovietnamci in vietkongovci govorijo celo o 200.000 ali kar o 300.000 ujetnikih, medtem ko cenijo ra-

zne mednarodne ustanove njihovo število na kakir 70.000 — 90.000. Zaporji so prenatrpani in životarjenje teh jetnikov je strašno. Ponekod nimajo dovolj prostora, da bi se lahko ponoči zlekli po tleh. Poleg tega mnoge mučijo, na načine, ki so nam znani iz časa fašistične in nacistične okupacije, a sadizem mučiteljev stopnjuje še njihova orientalska fantazija.

Med jetniki so politični pristaši Vietkonga, pa tudi voditelji in simpatizerji raznih drugih opozicionalnih gibanj, katoliških, budističnih, študentovskih, kritični izobraženci itd. Thieujeva vlada sama trdi, da je v zaporih samo nekaj nad 5000 komunistov. Mnogi krivijo za hudodelstva, ki jih počenja Thieujev režim, tudi Združene države, ki nočejo odločno pritisniti na Thieuja, da bi končno demokratiziral svojo vladavino, še manj pa, da bi podprle demokratično opozicijo v Južnem Vietnamu, ki pomeni edino alternativo skrajno desni in skrajno levi diktaturi.

Seveda pa se pri tem ne sme pozabiti (kar se rado dela) na usodo političnih jetnikov v vietkonških in severnovietnamskih zaporih, o katerih se še manj ve, ker je vsa zadeva tam še bolj zavita v tajnost.

Na nedavnem kongresu sindikalne organizacije CISL (svobodni sindikati) je spet zmagal Storti, ki si je zgradil v tem sindikatu zelo močno osebno pozicijo, ki mu daje v roke veliko moč v javnem življenju. Njegov poraženi tekmelec in nasprotnik Vito Scalia pa namerava baje zapustiti sindikalno dejavnost in se lotiti politike.

Deželni kongres Krščanske demokracije

Pretekli petek se je v Vidmu nadaljeval drugi del četrtega deželnega kongresa Krščanske demokracije. Kot smo poročali pred meseci, je bil njegov prvi del v Gorici in je bil izključno tehničnega značaja. Na njem so izvolili delegate za vsedrjavni strankin kongres, ki je bil v Rimu od 6. do 10. junija t.l.

Deželni kongres demokristjanov se je tako nadaljeval, potem ko so že bile znane spremembe v glavnem vodstvu stranke in ko gre h koncu italijanska vladna kriza in ko so že bili znani uradni podatki letošnjih deželnih volitev v Furlaniji - Julijski krajini.

V prvem delu svojega političnega poročila se je zato dosedanji strankin deželni tajnik Tonutti ustavil dalj časa ob rezultatih teh volitev in je nakazal, kateri so bili glavni premiki in hotenje deželnih volivcev. Krščanska demokracija je po tajnikovem mnenju šla na te volitve v težkih notranjepolitičnih razmerah. Spremembe na vrhu stranke, odstop Andreottijeve vlade, negotovosti med socialisti, problemi javnega reda in ekonomska kriza so dejansko močno vplivali na javno mnenje. Lahko bi zato prišlo — je nadaljeval tajnik Tonutti — do nevarnih premikov med raznimi političnimi silami, kot se je to primerilo pred dvema letoma na sicilskih deželnih volitvah. »Toda naši deželni volilci so oddali demokratičen odgovor. Glas Furlanije - Julijske Benečije je ostal jasen antifašistični glas in komunistična stranka nikakor ni okrepila svoje moči.«

Tajnik Tonutti je nato podrobneje ana-

liziral volilne rezultate po posameznih volilnih okrožjih v primerjavi z zadnjimi političnimi volitvami leta 1972. Po njegovem mnenju gre pripisati sedanji padec glasov za Krščansko demokracijo prisotnosti manjših krajevnih list. S tem v zvezi je tajnik podčrtal, da je v naši deželi pravilna in upravičena prisotnost Slovenske skupnosti, ki na političnem področju brani interese slovenske manjšine. »Res je — je nadaljeval Tonutti — da so to njeni specifični problemi, pa so prav tako tudi naši in Slovenska skupnost bo v Krščanski demokraciji vedno našla pazljivo sodelavca, ki se je za določene stvari že obvezal.« Tajnik je tudi podrobno obrazložil strankin odnos do socialistov in njihovega volilnega uspeha. Ta uspeh tudi obvezuje socialistično stranko za odgovorno in daljnovidno deželno politiko, saj so tudi socialistični volilci potrdili svoje zaupanje dosedanji deželni vladni koaliciji. »Zato je treba odločno nadaljevati na tej poti in zato mislim — je rekel Tonutti — da bodo voditelji PSI, PSDI, PRI in Slovenske skupnosti premišljeno in odgovorno sodelovali z nami, ko bo govor o prihodnosti naše dežele.« Deželni tajnik je zaključil svoje poročilo na deželnem kongresu z mislijo o vlogi in pomenu stranke v deželni stvarnosti in se zavzel za to, da stranka še bolj upošteva dejansko voljo svojih in tudi ostalih volivcev, ki so se izrekli za odprto in napredno pot naše dežele v prihodnjih petih letih.

(Nadaljevanje na 4. strani)

KONFERENCA SOŽITJA ALI KONSERVATIVIZMA?

(Nadaljevanje s 1. strani)

narodi pod njihovo oblastjo, ki so zahtevali svobodo in lastne države.

ZA MIRNO PREBAVLJANJE OBLASTI?

Zato se nam kljub vsemu vzbuja sum, da bi radi nekateri, med njimi posebno sovjetski oblastniki, izkoristili konferenco v Helsinkih za to, da bi si zavarovali svojo oblast pred vsekim vmešavanjem od zunaj, pred vdorom svobodoljubnih idej in predvsem pred vzpodbujanjem osvobodilnega boja zatiranih narodov, katerih osvoboditev bi nujno »spremenila meje«. Takih narodov in manjšin pa je danes v Evropi na desetine, od Baskov in Severnih Ircev, Kataloncev in Bretoncev do Litvancev, Letoncev, Estoncev, Georgijcev in Armencev. Celo več jih je, kot tistih, ki že imajo svoje države. Če bi jih na konferenci v Helsinkih obsodili, da morajo mirno za vse čase ždeti v svojih ječah, bi napravili s tem iz nje pravo farso in jo ponižali v zarotniški sestanek najhujših konservativcev, ki si hočejo zagotoviti le mirno prebavljanje oblasti.

Upajmo, da ne bo tako.

91 slovenskih maturantov

S pismeno nalogo iz slovenščine so se v ponedeljek, 2. t.m., začeli na slovenskih srednjih šolah v Trstu letošnji zrelostni izpiti. Vseh slovenskih maturantov iz Trsta in Gorice je 91. Na klasičnem liceju polaga zrelostne izpite 12 kandidatov, od katerih so štirje iz Gorice. Na znanstvenem liceju jih je 25, na učiteljsku 23, od katerih sta dva privatista, trije pa so redni učenci slovenskega učiteljskega iz Gorice. Na trgovski akademiji pa je 31 kandidatov.

Predsednik izpitne komisije na klasičnem liceju je prof. dr. Martin Jevnikar, predsednik na znanstvenem liceju je prof. dr. Božo Radovič, na učiteljsku je prof. ing. Franko

OB DRŽAVNEM PRAZNIKU MNOŽICE TURISTOV IZ JUGOSLAVIJE

Včeraj, v sredo 4. julija, so imeli v Jugoslaviji državni praznik, in tako so ob tej priložnosti mnogi jugoslovanski tudeisti obiskali Trst in Gorico. Kdor je bil bolj pozoren, je opazil, da so na tržaških ulicah prevladovali avtomobilski tablice iz južnih jugoslovanskih republik, medtem, ko se zdi, da so Slovenci, zlasti tisti iz osrednjih predelov, v zadnjih letih nekako 'odkrili' Gorico, kjer ni take prometne gneče, in ker je mesto precej manjše, je tudi pregled nad trgovinami ter blagom v njih lažji.

Med Slovenci, zlasti tistimi, ki živijo v obmejnih jugoslovanskih predelih, je precej takih, ki so ta dan izkoristili za kopanje v Sesslanu ali Tržiču in morda še kje drugje, redkejši pa so tisti, ki bi obiskali turistične znamenitosti v deželi Furlaniji - Julijski krajini ali slovenske kraje na podeželju. Pripomniti je treba, da je obiskovalcev iz Slovenije na plažah v Tržaškem zalivu precej tudi ob nedeljah, in to celo poletje.

Številni gostje iz Jugoslavije so državni praznik 4. julij (dan borca) izkoristili za obisk Vidma ali še bolj oddaljenih Benetk in Padove.

PRVA SEJA NOVEGA DEŽELNEGA SVETA

7. julija se bo začelo delo novoizvoljenega deželnega sveta Furlanije - Julijske krajine. Dnevni red prve seje določa imenovanje začasnega urada predsedstva in zaprisege novoizvoljenih svetovalcev, zatem izvolitev predsednika sveta, dveh podpredsednikov in štirih tajnikov.

Kot določa 18. člen deželnega statuta, bo glasovanje o predsedniku tajno in potrebna je absolutna večina glasov. Po drugem glasovanju zadostuje navadna večina oddanih in veljavnih glasov.

DVIG TUJSKEGA PROMETA V TRŽAŠKI POKRAJINI

V prvi tretjini letošnjega leta je bil potek tujskega prometa v tržaški pokrajini zelo ugoden. Iz podatkov pokrajinskega statističnega zavoda pri tržaški trgovinski zbornici je razvidno, da so v prvih štirih mesecih letos v hotelskih obratih zabeležili 201.287 nočnin, medtem ko jih je bilo v enakem razdobju lani 188.754.

Od nočnin jih je 137.285 odpadlo na Italijane in 64.002 na tuje goste. V tržaški pokrajini se je v primerjavi z lanskim letom precej povečala gostinska zmogljivost z odprtjem novih hotelov: začela sta delovati nov hotel Duchi d'Aosta na trgu Unità in motel Rosandra na Pesku.

Piščanc, na trgovski akademiji pa prof. dr. Aleš Lokar. Pismeni izpiti so se že končali, ustni pa se bodo začeli čez nekaj dni.

Vsem kandidatom voščimo, da bi srečno prestali to preizkušnjo.

NADZORSTVO NAD VODO TIMAVE

V Trstu sa ste sestali odposlanstvi tržaške občinske uprave ter republike Slovenije. Tržaško zastopstvo je vodil župan Spaccini, slovensko pa sekretar za urbanistiko Mikoš. Na sestanku so preučili stanje naprav, s katerimi na jugoslovanskem ozemlju nadzorujejo reko Timavo, ki dobavlja pitno vodo Trstu.

Sklenili so ustanoviti stalno mešano komisijo strokovnjakov, ki bo nadzorovala vodne vire in tudi stanje in čiščenje morja v severnem Jadranu. Analiza vode reke Timave bodo po sporazumu lahko opravljali tudi italijanski strokovnjaki.

NOVI PREDLOGI O OBMEJNEM PROMETU

Italijansko-jugoslovanski odbor za malo-obmejni promet, ki se je te dni sestal v Trstu, je objavil uradno poročilo, iz katerega je razvidno med drugim, da bo odbor v jeseni na svojem plenarnem zasedanju preučil določila videmskega sporazuma in jih bo izboljšal. V smislu tega izboljšanja bodo smeli imeti ljudje s prepustnicami pri sebi, ko bodo šli v sosedno državo, večjo količino valute kot doslej. Predvidena je tudi okrepitev pomorskih prog. Poleg tega bo odbor predlagal nove predpise na področju zavarovanja, posebno v zvezi z naraščanjem motorizacije.

Deželni kongres Krščanske demokracije

(nadaljevanje s 3. strani)

Po tajnikovem poročilu je sledila dolga razprava, ki je bila mestoma dokaj dolgočasna, saj so bili v glavnem že znani sklepi sestanka vseh struj, na katerem so se odločili za enoten politični dokument. Za morotejce je v diskusijo posegel v začetku Piergiorgio Bressani, ki je v glavnem podkrepil in mestoma razširil uvodno tajnikovo poročilo. Morda še najbolj zanimiv je bil poseg poslanca Torosa, ki je imel nalogo prebrati skupno politično izjavo. Kljub temu pa je Toros v daljšem uvodu nanizal vrsto zanimivih, globokih in tudi polemičnih misli, ki so se nanašale predvsem na notranjo ureditev v Krščanski demokraciji. S tem v zvezi je podčrtal, katere so pravice in katere so dolžnosti politikov. Politična pot pa mora kljub upoštevanju izkušenj iz preteklosti postaviti pogoje za novo in boljše strankino ureditev. Krščanska demokracija je bila vse preveč odsotna v delavskem svetu in v svetu mladine. Paziti je treba, da bo v naših mislih in v naših dejanjih vedno človek pred politikom in ne obratno.

Od Fanfanijeve skupine so se oglasili k besedi Tombesi, ki si je pridržal pravico, da bo v novem deželnem vodstvu podrobneje analiziral vrsto problemov, novo izvoljeni deželni svetovalec Del Conte, ki se je zavzel za recipročnost v odnosih do etnično manjšin, in Lescovelli, ki je podčrtal potrebo demokratizacije in enotnega nastopa znotraj stranke. Lescovelli je tudi kot glasnik mladine poudaril potrebo, da stranka prisluhne glasu mladih, saj ji to lahko samo koristi. Ob

UMRL JE MARIO FRANZIL

Zadet od srčne kapi je v ponedeljek včer iznenada umrl predsednik Avtonomne ustanove tržaškega pristanišča in bivši tržaški župan dr. Mario Franzil. Pokojniku še ni bilo 64 let. Bil je vsekakor markantna osebnost v tržaškem povojnem političnem življenju, saj je vedno zavzemal vidnejša in odgovorna mesta v upravi in raznih gospodarskih organizacijah. Tržaški župan je postal leta 1958, kar je ostal do leta 1966. Za časa njegovega županovanja je nastala leva sredina in se je začelo tudi določeno odprtje do slovenske manjšine. Nacionalistični krogi so ob podpori tržaškega italijanskega dnevnika in tržaške škofijske kurije tedaj uprizorili pravo gonjo proti županu Franzilu in ta gonja je dosegla višek, ko je bilo sklenjeno, da bo v občinski odbor vstopil socialistični odbornik slovenske narodnosti. Dr. Franzil je postal glavna tarča sistematičnih napadov. Kmalu nato se je moral celo zagovarjati pred sodiščem, kjer je bil sicer polno oproščen vseh obtožb, a verjetno mu je prav to načelo zdravje, saj je prav tedaj začel bolehati na srcu. Pet let je bil predsednik Avtonomne ustanove tržaškega pristanišča in na tem mestu je ostal do svoje prezgodnje smrti.

Po značaju je bil na videz ognjevit, a v resnici dobrodušen in družaben človek. Bil je prvi tržaški župan, ki je po vojni uradno obiskal Koper, kar je za italijanske nacionaliste pomenilo tedaj pravo škandalozno dejanje. Razvoj dogodkov je pokazal, da se je dr. Franzil odločil za pravilno in modro politiko, a je za to svojo odločitev osebno plačal visok davek. Zato zasluži vse naše spoštovanje.

koncu diskusije je spregovoril še mlad delavec iz Pordenona Franco Marchetti, ki je v zelo zanimivem in tehtnem nastopu postavil zahtevo, da se Krščanska demokracija še veliko bolj demokratizira, da postane še bolj izraz ljudske volje, torej še bolj ljudska stranka in s tem dobi večje zaupanje in spoštovanje. Zanimiv je bil tudi tisti del njegovega govora, ki se je dotaknil sindikalne problematike in njene povezanosti s političnimi izbirami.

Sledile so volitve novega deželnega vodstva Krščanske demokracije, v katerem bodo razne struje tako zastopane: Nuove cronache (Fanfanijevci) 1, Forze nuove (levica) 10, Iniziativa popolare (Rumor) 5, Impegno democratico (Andreotti) 2, Proposta democratica (morotejci) 13, Base (zmerna levica) 4, Unitaria Pordenone 5.

Na prvi seji deželnega sveta v nedeljo dopoldne so potrdili dosedanjega tajnika Tonuttija na njegovem mestu.

ŠAHOVSKI ODSEK V DEVINU

Kulturni krožek Devin-Štivan je ustanovil šahovski odsek, ki je že priredil prvi tečaj za vse tiste, ki se nameravajo udeležiti v tej športni panogi. Tečaj se je začel 5. julija in se bo nadaljeval vsak četrtek ob 20.30 do obvladanja glavnih šahovskih potez. Dne 26. t.m. se bo začel prvi notranji društveni turnir, ki se bo zaključil 5. avgusta v devinskem gradu ob ljudskem prazniku. V šahovski odsek se lahko vpišejo vsi ljubitelji te zanimive igre. Za potrebna pojasnila so na razpolago odborniki krožka. oziroma tel. 209161 (Igo).

ZLATI JUBILEJ

V ponedeljek, 2. julija, je na Sveti gori slovesno donel veliki zvon. Nenavadni romarji so se zgrinjali v svetišče, kjer so orgle že mogočno donele. Dekan Viktor Kos je pristopil k oltarju, da daruje slovesno mašo za svoj zlatomašni jubilej. Čudovit prizor je bil, ko je štirideset sobratov somaševalo. Jubilatovi nekdanji farani iz Žabnic v Kanalski dolini in iz Komna na Krasu so pa molili in prepevali Marijine pesmi. Dekan Kos pa je v duhovitem govoru pridigal sam sebi.

Čudovito je bilo življenje dekana Kosa, ki je postal med dvema vojnama edinstvena osebnost med goriško duhovščino.

Rojen pred 74 leti v kmečki hiši v Podmelcu, se je že med študijskimi leti uveljavil med svojimi tovariši in pozneje kot dušni pastir v Žabnicah ter kot župnik in dekan v Komnu. Tu je postavil vzgled svetopisemskega pastirja, ki ne zapusti svoje črede. Ko so črni nasilniki v februarju 1944 izgnali vse ljudi iz Rihemberka in iz Komna v Nemčijo pod udarce in v smrtno lakot, je dekan Kos šel prostovoljno z njimi, da jim je lajšal trpljenje s svojim vedno svežim nasmeškom, pa tudi z beraškim nabiranjem živeža za svoje farane, posebno še za stradajoče o troke.

VROČE MATURE V GORICI

Že od nekdanj, kar ni nič kaj primerno, polagajo srednješolski dijaki male in velike mature prav v poletni vročini. Reči pa je treba, da kar mirno potekajo in kot kažejo prvi rezultati, tudi z uspehom.

Na slovenski nižji srednji šoli v Gorici je polagalo izpite 75 dijakov. Zavrtnjeni so bili samo trije. Veliko maturo opravljajo tudi goriški dijaki v Trstu. S klasičnega liceja so štirje maturanti, lanih jih je bilo šest, z učiteljskega so trije, lani jih je bilo deset.

Pismene naloge so že opravili. Ustno spraševanje pa bo po določenem redu prihodnji teden. Vsem našim maturantom voščimo pri izpitih najboljši uspehi!

POPRAVNI TEČAJI

V Slovenskem dijaškem domu v Gorici bo v mesecu avgustu tečaj za popravne izpite. Prijave sprejemajo do 25. julija vsak delavnik od 10. do 12. ure v ul. Montesanto št. 82—84, telefon 83495.

Uprava slovenskega dijaškega doma

Po vojni se je vrnil v svojo dekanijo po pravljat ruševine in celit rane, kjer se je še dalo. Zdaj, ob svojem jubileju in pokoju dekan Kos še dela kot dušebrižnik v veliki bolnišnici v Sempetru pri Gorici.

Leta so ga nekoliko sključila, a poguma do dela in vedrine z obraza in iz srca mu niso nikoli vzela.

Zato je bilo kar pravilno, ko mu je velika družba po jubilejni maši na Sveti gori zapela »Lepo mi poje črni Kos...«

Mi zapišemo Kos z veliko začetnico, ker mislimo na jubilanta ter mu želimo iz vsega srca še dosti zadovoljnih in vedrine polnih let.

r. b.

Rupa-Peč

PO VOLITVAH

Nima smisla, da bi se po volitvah hvalili s svojo narodno zavestjo, vendar je prav, da se tudi mi, ljudje ob Vipavi, oglasimo in glasno povemo svoje misli zdaj, ko so volitve v deželni zbor že mimo.

Mi smo šli na volišča s pogumnim korakom in s pristnim slovenskim srcem, kakor so šli nekoč naši dedje, ki niso nikoli pri volitvah glasovali za tujerodne kandidate te ali druge stranke. Slovenec naj zastopa svoje rojake v vseh javnih zastopstvih in kadar bo to spet mogoče, tudi v parlamentu v Rimu. Žalostno je, da so nam tudi zdaj nekateri pridigali, naj se obesimo za rep kake italijanske velike stranke, ki nam bo »rezala pogosto«. Pa tudi strankarsko cepljenje in cepljenje v naših vrstah samih nam prinaša samo nesrečo in pogubo. Naši ljudje si želijo, da bi se vsaj do prihodnjih volitev porodila nova slovenska pomlad v združitvi vseh naših ljudi v enotno narodnostno skupino od Matajurja do Milj, ki bo po svoji razsežnosti in številu, pa tudi po kvaliteti in sposobnosti svojih članov dosegla pravice, ki jim jih zdaj različne politične skupine ponujajo v političnem barantanju.

ŠOLSKO VPISOVANJE

Ravnateljstvo državnega trgovskega zavoda s slovenskim učnim jezikom v Gorici, ulica Vittorio Veneto 74, sporoča, da 24. julija ob 12. uri poteče rok za vpis v to šolo za leto 1973-74. Isti datum in vpisni rok veljata tudi za slovensko gimnazijo - licej in učiteljske v Gorici, ul. Croce 3.

Z onstran meje

PARNE LOKOMOTIVE SE BODO UMAKNILE

Vse kaže, da bodo še letos prenehale voziti parne lokomotive na goriški progi v Sloveniji, ki povezuje Jesenice z Novo Gorico in Sežano. Železniško podjetje v Postojni, pod katerega upravo spada ta proga, se je namreč odločilo za nakup šest kompozicij potniških vlakov na dizelski pogon, poleg tega pa še za sedem vlečnih lokomotiv za tovorne vlake, prav tako na dizelski pogon. Nekaj takih lokomotiv, ki so jih po licenci tovarne General Motors izdelali v Španiji, so že dobili, dobavili pa so jim tudi en potniški vlak, ki ga je izdelala tovarna Fiat v Turinu.

Do jeseni bodo prispeli še ostali Fiatovi potniški vlaki in takrat bodo začeli voziti po novem urniku. Potovalni čas od Nove Gorice do Jesenic se bo na primer skrajšal skoraj za eno uro, precej pa tudi med Sežano in Novo Gorico. Novi vlaki so neprimerno udobnejši in hitrejši od zastarelih »hlaponov«, ki jih vleče parna lokomotiva. V Novi Gorici so varilci že začeli rezati 12 starih parnih lokomotiv, obnovili bodo le nekaj najbolj ohranjenih, ki bodo služile za rezervo v primeru okvar.

Ob tej vsekakor pomembni pridobitvi pa so se istočasno pojavili glasovi, po katerih naj bi v celoti ohranili vsaj en potniški vlak na parni pogon. Nekateri ljudje namreč opozarjajo, da bo takšen vlak čez nekaj let v Evropi prava redkost, zato bi bilo prav, ko bi na slikoviti goriški progi, ki teče po raznolikem in naravno zelo zanimivem svetu, vsaj občasno pripravljali posebne vožnje s sedaj že zgodovinskim »hlaponom«, namenjene turistom.

S TRŽAŠKEGA

PERSPEKTIVE SODELOVANJA MED PRISTANI SEVERNEGA JADRANA

Na sedežu študijskega in dokumentacijskega inštituta za vzhodno Evropo (ISDEE) v Trstu je bilo pred dnevi drugo srečanje odgovornih zastopnikov jugoslovanskih in italijanskih pristanov severnega Jadrana. Razpravljali so o temi: »Analiza infrastrukture pristanišč severnega Jadrana in perspektive za tehnično sodelovanje«.

Po primerjalni preučitvi položaja v posameznih pristanih, so odgovorni zastopniki severno-jadranskih pristanišč obširno vzeli v pretres stanje sedanjih in načrtovanih prometnih infrastrukture, ki povezujejo pristane z notranjostjo. Ob koncu srečanja je bilo sklenjeno, da se mešana študijska komisija za proučevanje pristanov obveže izdelati primerjalno poročilo o zmogljivost severno-jadranskih pristanov. Komisija je dobila nalogo, da pripravi dokumentacijo, ki naj obsega: 1) kratkoročne in dolgoročne razvojne načrte posameznih pristanov; 2) razvojne načrte infrastrukture med pristani in njihovim naravnim sledjem.

Na prihodnjem srečanju odgovornih zastopnikov pristanov severnega Jadrana, ki je predvideno za oktober, bodo to dvoje vprašanj natančno proučili. Kot znano, so se zastopniki jugoslovanskih in italijanskih pristanišč severnega Jadrana prvič sestali 29. marca letos, prav tako na sedežu inštituta ISDEE. Takrat je bila ustanovljena mešana študijska komisija, ki je doslej zgrala dokumentacijo o problemih, ki so bili na delovnem sporedu drugega srečanja.

Domači praznik v Podgori

Po daljšem času smo se tudi v Podgori prebudili za prosvetno-zabavno ljudsko delo. Podgora je že pred prvo svetovno vojno veljala za prosvetno razgibano vas v goriški okolici. Med dvema vojnama je moralo vse kulturno življenje pod fašističnim bičem izginiti, tudi cerkveno petje v slovenščini. Spomnimo se samo na nesrečno smrt Lojzeta Bratuža.

Zato z dvojnimi veseljem zapišemo, da se zdaj tudi mladina zaveda dela in trpljenja svojih prednikov, da so se časi spremenili tudi sedanjemu rodu na boljše. Skušaj pa jih posnemati tudi po njihovem delu. Ne zadovoljuje se več samo s plesom ali s tekmo na briškolo, marveč že zna tudi kaj več po

kazati. Tako je bilo tudi v medeljo na domači praznik štrukljev v Podgori. Zbralo se je dosti ljudi ob hladnih soških bregovih, kot v starih časih za Gotardov semenj. Nastopili so prav prijetno in ubrano pevski zbori iz okolice, pa tudi folklorna skupina iz Sovodenj nas je prijetno presenetila. Tu dodajmo, da je prav, če se sosednja društva obiskujejo in skupno nastopajo, tudi če niso tesno povezana pod enim okriljem. Pri skupnem priznanju in poznanju se tudi masikatero gnilo zmo samo izlušči.

Upamo, da si bodo prosvetni prireditelji v našem društvu še prizadevali, da dvignejo kulturno življenje tudi v našem izpostavljenem kraju.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Knjiga Borisa Kuharja: »Odmirajoči stari svet vasi«

Pod nekoliko nerodnim naslovom »Odmirajoči stari svet vasi« je izdala Prešernova družba v svoji redni knjižni zbirki zanimivo knjigo, katere avtor je dr. Boris Kuhar, že znan širši javnosti kot narodopisec in etnolog. Časopisje prinaša zadnji čas njegove etnološke reportaže iz Afrike.

V knjigi je skušal podati pregled nad tistim, kar danes izginja takorekoč pred našimi očmi, namreč stara slovenska vas, če bo o kaki vasi sploh še mogoče govoriti, ko bo ta, ki ji pravimo stara, izginila. Z njo bo kratkomalo izginila vas, kot taka, ki ni pomenila samo skupine nekaj desetih hiš, ampak posebno, tesno povezano človeško skupnost v okviru določene pokrajine in slovenskega naroda. To je bila doslej sploh ena najtrdnjših oblik skupnosti, čeprav ni bila posebej organizirana kot taka. Povezana je bila z življenjskimi navadami in skupnimi interesi, s čustvi in medsebojnim sorodstvom, z navezanostjo na določeno cerkev, šolo, gostilno in naravno okolje, povezana pa tudi z vezmi, ki jih je spletla zgodovina. Vdor modernega življenja je ne le zrahljal to skupnost, ampak jo je marsikje že tudi razbil. Ljudje v njej danes le še stanujejo blizu skupaj, a niso več sosedi v pravem pomenu besede. Delajo v mestnih tovarnah ali uradih, na delo se vozi-jo z avtom ali avtobusom, in vključeni so bolj v svoje delovne kolektive kot v vaško skupnost. Kmetov je vedno manj in z njimi izginja stara slovenska kmečka kultura, izrazoslovje in celo narečja. PPolja že marsikje zarašča gozd ali plevel, če niso sploh že razparcelirana za vikend-hiše ali za stanovanjske bloke.

Boris Kuhar kot narodoslovec, ki ljubi staro ljudsko, zlasti kmečko kulturo, je spoznal, kako naglo to propada, in da bi ohranil vsaj nekaj spomina nanjo ter rešil tistim, ki bodo prišli za nami, dokumente o njej, je napisal to knjigo. V uvodu razloži, zakaj se je odločil, da jo napiše, kako je zbiral podatke zanjo in zakaj se je odločil popisati prav določeno vas, to je Sloko goro v Škocjanskih hribih na Dolenjskem. Zdelo se mu je namreč, da je to tipična slovenska vas nekdanjega kova, nekake Slovenije v malem, kjer se mešajo alpski, sredozemski in panonski vplivi. Zapisal je med drugim: »Prikazati želim razvoj le nekaterih, za te kraje značilnih področij ljudske kulture v zadnjih sto letih. Tu in tam sežem tudi še dlje, kakor me pač vodi starejši pisani vir, ljudsko izročilo ali celó predmetno gradivo. Obravnavam tudi spremembe, ki so se v tem času dogodile v Škocjanskih hribih, posebej pa še tiste po osvoboditvi... V zadnjih letih pa smo pričali o izseljevanju prebivalstva v mesta, na delo v Zahodno Nem-

čijo in Švico. Opažamo tudi močno poklicno preslojevanje prebivalstva, deagrarizacijo, močno upadanje tradicionalne hišne dejavnosti, kmet se preusmerja v izdelovanje tistih predmetov, ki zahtevajo manj delovne sile, v dejavnosti, ki jih lahko opravlja s pomočjo stroja, in v tiste, ki mu v krajšem času prinesejo zaslužek.«

Kako se je avtorju ta namen posrečil? Lahko rečemo, da dobro, čeprav bi bilo mogoče njegov pregled v tem ali onem še izpolniti. Glavna hiba knjige, ki šteje 218 strani in vsebuje dokumentarne fotografije, je v tem, da se omejuje samo na materialno kulturo, ne pa tudi na duhovno. Zanimivo bi bilo namreč vedeti, kako se spreminja odnos ljudi do kulture, časopisja, knjig, tradicionalne prosvetne dejavnosti, vede itd. Upošteval pa je ljudske šege in navade, kot se kažejo pri krstih, porokah in drugem. Po nepotrebnem pa je ostalo v knjigi nekaj pravopisnih napak. Posebno pohvalo pa si zasluži zato, ker je zajel v svoj pregled organsko enoto določene vasi in ker je prikazal marsikaj, kar se lahko označi za pionirsko delo v slovenski etnografiji. Zato zasluži ta knjiga vso pozornost slovenske javnosti.

NOVAKOVA KNJIGA V ITALIJANSKEM PREVODU

Tudi v izložbenih oknih tržaških knjigarn je videti italijanski prevod knjige »Trst 1941-1945«, ki jo je napisal v angleščini Slovenec univ. prof. Bogdan C. Novak in je izšla prvotno v Združenih državah, v italijanščini pa nedavno pri založbi Mursia. Gre za obsežno zgodovinsko delo. Novak je nekaj let po vojni živel v Trstu in počel na tukajšnjih slovenskih srednjih šolah, nato pa se izselil v Združene države. Zdaj predava na univerzi v Toledu (Ohio).

In nič drugega

LILIANA ANGELI

Objavljamo pesem prerano umrle italijanske pesnice Liliane Angeli. Posvetila jo je možu, kot vse svoje pesmi.

Vročina.

Tudi
govorjenje
me utruja

a če rečem
sama sebi
da te ljubim

čutim
svežino srca
in nič drugega

vročina

pri branju
se mi zapirajo
oči

a če mislim
nate
čutim
svežino srca

vedno

kot ob večerih
v septembru.

Prevedel F. J.

Petdesetletnico obhaja slovenska revija »Katališki misijoni«, ki je izhajala svoj čas v Ljubljani in Grobljah, zdaj pa jo izdajajo slovenski lazaristi v Argentini. Žal je v Trstu ni v prodaji, niti pred cerkvami, kjer je sicer dobiti slovenski verski tisk.

Izšla so novogoriška »Srečanja«

Prejšnji mesec je izšla 37.-38. številka novogoriške revije »Srečanja«, ki je vključena še v letnik 1972. Na uvodnem mestu je objavljen pogovor z republiškim poslancem in sekretarjem občinske konference ZK v Novi Gorici Dušanom Šinigojem, v katerem govori o političnih, družbenih in gospodarskih nalogah v občini v luči sedanjega političnega trenutka v Jugoslaviji.

Tomaž Pavšič je prispeval članek v spomin 25-letnice smrti narodnega junaka Janka Premrla-Vojka, v katerem pravi med drugim: »Janko - Vojko je bil junak že v svoji deški in mladostniški dobi, tedaj ko se je zavestno odločil, da se bo posvetil boju za osvoboditev svojega naroda. Vse, kar so doslej o Vojku napisali, poudarja to njegovo načrtno pripravljanje na poslanstvo, ki ga je čutil, da mu je naloženo. Vse ostalo..., vse to je samo naravna posledica vsega Vojkovega prejšnjega zorenja, njegove odločitve, ki jo je sprejel že davno prej. Važno in pomembno je to, da je v rani mladosti, ko so mu razmere dopuščale, da bi, če seveda ne bi bilo vojne, začel skrbeti za »urejeno in spodobno« ter še kar udobno življenje, mislil predvsem na svoj posebni cilj, v katerega so ga usmerjale tudi tiste strastno doživete poezije Simona Gregorčiča, ki zanosno govore o domovini in junaškem boju zanjo. Tudi vsa narodna vzgoja pri Premrlavih ne bi zalegla, če mladi Janko ne bi tega dojemal celostno in brez strahu pred nevarnostmi.«

Od ostalih prispevkov naj opozorimo na razmišljanje Bogdana Žorža o temi »Šolska izmenjava med Novo Gorico in treviško pokrajino«, v katerem piše o vplivu izmenjav med solarji omenjenih krajev na odpravljanje različnih predsodkov. Branko Marušič je prispeval razpravo »Nastanek in razvoj goriške mestne naselbine.« V njej obdeluje razvoj mesta Gorice od začetkov do današnjih dni in hkrati obravnava njen pomen kot gospodarskega, političnega in upravnega središča, še posebej pa kot središča, ki se nahaja na stičišču dveh narodov. Objavljen je dalje intervju s pisateljem S. Vugom ob izidu njegove knjige »Vseenost«, Ivan Sedej pa piše o slikarju Pavlu Medveščku. Sledijo še štirje sestavki o likovni umetnosti, ki so jih napisali Brane Kovač, Peter Krečič in Marijan Breclj (slednji o Fulviu Monaiu). Peter Krečič je napisal tudi kroniko pomembnejših dogodkov na Goriškem v letu 1972, Silvio Poletto pa je prispeval sestavek »Zanimivi stiki z združenimi organizacijami v deželi Furlaniji - Julijski krajini.

Zadnji del revije je posvečen zapisom, ki opozarjajo na nekatere pomembnejše obletnice in na izide knjig, ki zadevajo kulturno življenje na Primorskem. Opozorimo naj še na kazalo vseh člankov v lanskem letniku revije in na seznam vseh dosedanjih avtorjev prispevkov v reviji. Kot je slišati, bo revija »Srečanja« dobila novo uredništvo.

ODPRLI BODO »TRUBARJEV DOM« V DERENDINGENU

22. julijt bodo slovesno odprli »Trubarjev dom« v Derendingenu, predmestju nemškega univerzitetnega mesta Tübingen. Dom bo krasil bronasti kip Primoža Trubarja, ki je tamkaj bival, deloval in umrl. Kip je delo kiparja Petra Černeta iz Ljubljane, odkril pa ga bo dr. Bratko Kreft in ga izročil kot darilo Trubarjeve domovine Slovenije tamkajšnji protestantski skupnosti, ki je dom zgradila, oziroma mestu. Posebne zasluge za to ima devetnajsti Trubarjev naslednik pastor Walter Döttling, ki z ljubeznijo zbira vse, kar se nanaša na Trubarja.

Sodobno kmetijstvo

V zelenjadnem vrtu

Vrt nas sedaj zalaga z zelenjavo, hkrati pa se prazni. Na izpraznjena mesta sejemo nove zelenjadnice. Sejemo poletne sorte solate in nekoliko pozneje v več obrokih endivijo. Junija sejemo še cvetačo za jesenko rabo. Paradižnik privezujemo, da ne bi rastline pod težo plodov polegla. Sejemo seveda tudi še naprej radič in špinacio.

Jagode

Dozorevajoče jagode so izpostavljene gnitju, če pridejo v stik z vlažnimi tlemi in če je vreme nagajivo. Pred umazanijo in gnilobo plodove najbolje zavarujemo, če pod njimi pogrnemo preprogo iz lesne volne. Še bolje, če smo jih že ob setvi prekrili s črno plastično folijo. Posebno rodne rastline znamujemo s količki in od njih bomo jemali sadike. Takšna domača odbira je zelo koristna, ker z njo vzdržujemo dobre lastnosti in jih prenašamo v nove nasade. Seveda morajo biti take rastline tudi popolnoma zdrave. Pri tistih rastlinah, od katerih ne nameravamo jemati mladih rastlin za razmnoževanje, vitice odstranjujemo. Najkasneje do začetka avgusta moramo imeti pripravljenih dovolj sadik.

Vrtnice

Višek doživijo vrtnice praviloma v juniju, ko cvetejo kot za stavo. Od tod tudi ime za mesec junij: rožnik. Da pa nam bodo tudi do pozne jeseni še pocvitale, ne smemo pustiti odcvetelih grmov brez nege in zanemarjene. Ostanke cvetov in zametke plodov porežemo. Poganjke pri tem skrajšamo do prvih dobro razvitih oces. Pri vrtnicah popenjavkah pa odrežemo cele, predvsem starike veje, na katerih so cveteli letošnji poganjki. Za naslednje leto bodo namreč pognale nove bujne mladice. Te privezujemo in oblikujemo, dokler so še voljne in prilagodljive.

Trata

Trato še nadalje kosimo redno vsak teden in zalivamo izdatno po potrebi, toda najmanj vsak tretji dan (v prvem letu vsak dan, če je močna pripeka) in to vedno v večernih urah, da se voda čez noč dobro vpije v zemljo in v njej dalj časa zadržuje.

Čebulnice

Spomladi cvetoče čebulnice izkoplremo in shranimo na suhem samo takrat, če je vreme preveč mokrotno in če jim grozi voluharji, ki zlepa ne prizanesajo hijacintam in tulipnom in če so skupine preveč razraščane. Vseh drugih čebulnic ni nujno vsako poletje izkopavati. Potemnelo listje odstranimo, čebulnice pa ostanejo v tleh.

Trajnice

V juliju odcvitajo nekatere enoletnice in trajnice. Če hočemo, da bodo lepe in se bo cvetje kar naprej razraščalo, jih obrezujemo. Če namreč odcvetelo cvetje dozoreva v seme, se rastlina močno izčrpava. Pri obrezovanju se spomnimo lupin in ostrožnikov. Porežemo jih skoraj do tal, kolikor tega nismo storili že prejšnji mesec. Tako obrezane rastline proti jeseni še enkrat zacvetejo. Večino trajnic po cvetenju uspešno presajamo. V tem času so prenehale rasti, preden se ne

Tekoča vrtna opravila v juliju

znova prebude proti jeseni. Posebno bradate perunike so med tistimi trajnicami, ki jih prviloma sadimo, presajamo in razdeljujemo samo poleti. Korenine perunika (Iris) ne segajo globoko, pač pa precej na široko. Odebene korenine naj bodo plitvo pod površjem zemlje, drobne korenine pa razprostremo na vse strani. Enako je tudi za nekatere vrste lilij najugodnejši čas presajevanja poletje (sicer za maloštevilne). To je predvsem bela lilija ali limbar.

Dvoletnice

Setev dvoletnic je delo, ki ga ne smemo zamuditi, če se nočemo odreči pomembni skupini okrasnih rastlin, ki bodo spomladi izpolnile vrzel med pomladnimi čebulnicami in enoletnicami. Vse dvoletnice sejemo proti

koncu poletja, da se pozneje na stalno mesto presajene rastline lahko do mraza še dovolj ukoreninijo in razrastejo. To so mačhe (mačhe se lepo razcvetejo jeseni in potem, še enkrat spomladi), turški nagelj ali bradati klinček (*Dianthus barbatus*), poletni šeboj (*Cherianthus alicinii*), ki je manj znan kot prvi šeboj (*Cheiranthus cheiri*). Izbor zaključujejo spominčice, marjetice in dvoletne zvončice. Vse te cvetlice sejemo na dobro pripravljeno gredico ali še bolj v setvene zabojčke in skrbimo za stalno vlažnost.

— O —

ZAPOSLENOST IN NEZAPOSLENOST V TRSTU

Aprila so v Trstu zabeležili najnižje število brezposelnih. Ob koncu meseca je iskalo delo samo 2.908 ljudi. Isti mesec je bil rekorden glede na zaposlenost: Najbolj negativne podatke so zabeležili v prvem mesecu leta. Zaposlenih je bilo 92.471 ljudi, delo pa je iskalo 3.496 ljudi.

ŠPORT

Nekaj misli o zadnji skupščini Z. S. Š. D. I.

V torek je bila v Zgoniku redna skupščina Zveze slovenskih športnih društev v Italiji. Seje so se udeležili predstavniki trinajstih športnih društev, v glavnem iz Trsta. Na dnevnem redu je bilo vprašanje vključitve športne zveze v SKGZ. Ta problem se vleče že od vsega začetka, saj so nekateri mislili, da je nujna vključitev tudi športnikov v krovno slovensko organizacijo, pozabili pa so, da ima SKGZ točno opredeljen politični pečat, s katerim se ne morejo vsi strinjati.

Na torkovi skupščini so se morala prisotna društva torej izjaviti o tem važnem vprašanju. Čudno se nam zdi, da so odgovorni tako hitro pozabili na hudo krizo, ki je privedla skoro do razpusta športne zveze prav zaradi vsiljenega glasovanja o istem vprašanju. Športniki, ki jim je pri srcu enotnost vseh športnih društev, so to takrat pravilno ocenili in na novo pričeli z delom za dobrobit vseh in ob spoštovanju svetovnega nazora raznih slovenskih društev. Sedanji odbor je stopil celo v stik s predstavniki vseh političnih strank ustavnega loka, ki so v glavnem obljubile vso svojo podporo, seveda če bo zveza ostala res edina predstavnik vseh slovenskih športnikov. Nekateri stranke, ki zbirajo tudi in samo slovenske glasove, pa so se celo izrekle odločno proti vključitvi športnikov v SKGZ.

Na zadnji seji pa je na pritisk posameznih članic dnevni red obsegal izključno razpravo o vstopu Zveze v SKGZ. Odbor je najprej predlagal, da bi se glasovalo o vstopu v krovno organizacijo pod raznimi pogoji, katerih najvažnejši je popolna avtonomija športnikov. Ta predlog je bil odbit s šestimi glasovi, za predlog so glasovala tri društva, vzdržala pa so se štiri.

Skupščina se je torej morala izjasniti o predlogu Š.D. Polet, ki je zahteval brezpogojno vključitev ZSSD v SKGZ. Po razpravi, ki ni bila preveč jasna, saj se vse preveč zastopnikov ni jasno izreklo o svojih namelih, je skupščina sprejela Poletov predlog z osmimi glasovi in s petimi več ali manj vzdržanimi.

Športna zveza je torej v SKGZ, čeprav se formalno morajo še odsotna in na volitvah vzdržana društva dokončno izreči o tem vprašanju do konca oktobra. Ta razprava naj bi se odvijala

na društvenih izrednih občnih zborih, ki naj bi bili nalašč za to sklicani. Med razpravo smo namreč lahko slišali zelo poceni izgovor proti vstopu v SKGZ, češ da statut vseh športnih društev predvideva, da mora biti društvo apolitično. Ta izgovor po našem ne pomeni ničesar, saj je katerokoli društvo že s tem, da je slovensko, politično.

Dejstvo pa je, da so danes formalno naši športniki pod skupnim krovom SKGZ. Ne mislimo na tem mestu odrekati zaslug SKGZ, niti ne mislimo kratiti pravice komurkoli, da se po svojem uvidevanju vključi kamorkoli. Prepričani pa smo, da se del ljudi, ki deluje na športnem področju, ne strinja s politiko SKGZ in da bodo verjetno nekatera društva izstopila iz športne zveze, druga pa se vanjo zaradi tega ne bodo vpisala. Tako je torej verjetno za dolgo dobo izključena vsaka možnost skupnega športnega zastopstva in so društva ter posamezniki, ki so z glasovanjem ali z nejasnim stališčem pripomogli k tej odločitvi, s tem vzeli na ramena veliko odgovornost in pokazali vso svojo politično kratkovidnost. Šport je bilo doslej edino področje, kjer smo z lahkoto našli skupni jezik, in čeprav so nas trli tudi hudi problemi, smo jih vedno z nekoliko dobre volje skušali rešiti (naj omenim le vprašanje tujih igralcev in trenerjev). Danes pa bodo društva, ki so ostala zunaj Zveze ali bodo izstopila, hodila svojo pot brez katerekoli skupne povezave; društva pa, ki bodo ostala v Zvezi, bodo od tega skušala imeti čimveč koristi. Bojimo se, da bo končno tudi na športnem področju zavladovalo pravilo pravih sinov in pastork, kot se to že dogaja zlasti na kulturno-prosvetnem področju, kjer imamo na eni strani Slovensko prosveto, na drugi pa Slovensko prosvetno zvezo; na eni strani društva Pittonija, na drugi pa društva dr. Štoker. Ne smemo pa pozabiti, da je še nekaj društev, za katera se nihče ne zavzema in ki so morda v največjih težavah.

Ne mislimo s tem pričeti kake polemike, hoteli smo le povedati mnenje marsikaterega športnega delavca, ki mu je pri srcu predvsem enotnost zamejskih Slovencev na kateremkoli področju.

Slovenski športni delavec

ŽENSKI SVET

Koliko otrok si želijo Slovenke?

Ko so pred kratkim pripravljali raziskavo o rodnosti v Jugoslaviji, so z anketo ugotovili, da si želijo Slovenke, stare od 15 do 45 let, po dva ali tri otroke (povprečno je 2,58!). Kot je zapisala neka komentatorica, si želijo mladi pari v Sloveniji več otrok, kot jih v resnici imajo. Statistični podatki pa so pokazali, da število porok raste, število razporok pa se niža. Poročajo se po večini taki, ki so že prišli »do kruha«, kot se pravi, to je do službe. S tem si je razložiti podatek, da je povprečna starost slovenskih poročencev sorazmerno visoka, namreč 23,4 leta (l. 1970). Sicer pa se slovenski fantje in dekleta že od nekdaj poročajo sorazmerno pozno, kar je najbrže posebna poteza narodega značaja oziroma temperamenta, ali pa je tradicija tako močna.

V ITALIJI GRADIJO VEDNO MANJ STANOVANJ

V Italiji se gradi vedno manj novih stanovanj. Lani so dokončali nekaj nad 240.000 stanovanj, leta 1971 pa nekaj nad 360.500. Število novozgrajenih stanovanj se je torej zmanjšalo od predlanskega do lanskega leta za 33,4 odst. V tem se zrcalita predvsem dve negativni dejstvi: kriza gradbene industrije, ki postaja kronična in takorekoč »sestavni del« splošne italijanske gospodarske krize, in prenapetost gradbenih stroškov, tako da si vedno manj ljudi lahko privoščijo gradnjo hiše ali nakup novega stanovanja. Zdaj postaja spet bolj gospodarsko živeti v najetem stanovanju.

V zvezi z gradnjo stanovanjskih hiš pa so tudi drugi važni problemi, kot npr. problem razlastitev stanovanjskih zemljišč, urbanistični zakon, varstvo okolja in problem bančnih posojil, ki so v Italiji zastrašujoče draga in jih je težko dobiti, ker zaupanje v človeka ne velja nič, ampak samo materialna jamstva.

V Italiji — posebno še v Trstu — pa obstaja tudi problem »starih stanovanj«. Samo v našem mestu je kakih tisoč — mogoče celo več tisoč — starih stanovanj, ki obsegajo od 3 do 7 sob in več, v katerih pa živi samo še kaka stara vdova, utapljajoča se v spominih. Če bi ta stanovanja prenovili in bi se stisnile take stare ženske na primeren kos stanovanjske površine, bi takoj prišlo tisoč in več mladih družin do stanovanja — če bi se seveda našli skladi za take prenovitve.

Kratke novice

V avstrijskih igralnicah, ki jim tam pravijo »Casinos«, je bilo lani stavljenih 6 milijard šilingov (200 milijard lir). Igralnice so imele čiste ga dobička 150 milijonov šilingov (4,6 milijarde lir) lir; niti ne tako malo.

V starosti 102 let je umrl v Luganu pesnik in pisatelj Francesco Chiesa, največji literarni predstavnik Italijanov v švicarskem kantonu Ticino. Bil je vnet klicar k narodni zavednosti in k ljubezni do lastnega jezika.

Pisatelj Ignazio Silone je bil odlikovan z viteškim naslovom francoske častne legije za svoje pisateljske in civilne zasluge ter za svoje prijateljstvo do Francije. Odlikovanje mu je izročil francoski veleposlanik v Rimu.

Rodnost na Slovenskem bi bila nedvomno precej večja, če bi bile socialne in gospodarske razmere boljše. Alenka Mišič je objavila v nekem ljubljanskem listu podatek, da je bilo leta 1971 odklonjenih blizu osem tisoč prošelj za sprejem predšolskih otrok v varstvo (v otroške vrtce, jasli itd.), da bi mame lahko delale. Odklonjen je bil vsak četrti otrok. Akutno primanjkuje otroških vrtcev in jasli.

Hud problem so tudi stanovanja. »Pred petimi leti je bilo v Sloveniji 10 odst. družin brez stanovanja, od tedaj pa stanovanjski primanjkljaj še raste,« je zapisala Alenka Mišič. V Sloveniji manjka 150.000 stanovanj. Okrog 170.000 otrok živi v družinah, ki nimajo kritih življenjskih stroškov. Večkrat beremo v ženskih rubrikah slovenskih listov izjave mater, da bi rade imele še kakkega otroka, a si ga ne morejo privoščiti, ker nimajo otroka med delom kam dati v varstvo, ali ker nimajo primerne stanovanja. Leta 1970 je imelo 58 odst. novorojenčkov v Sloveniji zaposlene matere.

Kljub temu se je število registriranih splavov v desetletju 1960-1970 znižalo v Sloveniji za četrtino, število ilegalnih splavov pa v 15 letih za tri petine. Kot vzrok za splav navedejo ženske največkrat socialne razmere. Kot vzroke za odlaganje ali omejevanje rojstev omenjajo Slovenke in Slovenci tudi študij, boleznijo ali alkoholizem v družini. Pri vsakem tretjem splavu so navedene kot vzrok neurejene stanovanjske razmere. Še pogostejši razlog je pomanjkanje otroškega varstva. »Zelo malo pa vemo o ostalih finančnih razlogih,« je zapisala Alenka Mišič.

SAMA V JADRNICI ČEZ ATLANTIK

27-letna Clare Francis je sama z deset metrov dolgo jadrnico preplula Atlantski ocean, za kar je potrebovala 37 dni. Izplula je 15. maja iz angleškega pristana Falmouth in je nedavno srečno priplula v severnoameriški pristan Newport, kjer jo je pozdravila množica radovednežev, med njimi mnogo častnikov. Na njihova vprašanja, zakaj se je odpravila na tako plovbo, ki zahteva veliko poguma, je rekla, da zato, ker »je hotela uiti enolični vsakdanjosti in se vrniti k preprostemu življenju.«

Clare Francis je že peta ženska, ki je sama preplula Atlantik. Prva je bila Nicolette Milnes-Walker, ki je pred dvema letoma izplula iz Plymoutha in je prav tako pristala v Newportu. Tem pogumnim jadralkam se niti ne smemo preveč čuditi, ker so ženske že davno dokazale, da v pogumu in sposobnosti ne zaostajajo za moškimi. Marsikateri moški bi se celo lahko zgledoval pri njih.

ŽENSKÉ, POZOR! NI VSE HIGIENSKO, KAR SE SVETI... HIGIENSKO!

Ameriške oblasti za nadzorstvo nad živili in drogami (FDA) so postale pozorne na pritožbe žensk nad takojimenovanimi intimnimi pršili (sprays) in so predlagale, da bi uzakonili, da bi morala bita taka pršila opremljena z napisi, da bi svarili pred zdravstveno škodo pri njihovi uporabi. Izjavile so, da ne poznajo nikake zdravstvene ali higienske vrednosti takih pršil in da bodo smatrale vsak tak izdelek, ki bi bil opremljen z napisom »higiena« ali »higienski«, za lažno etiketiranje. Izdelovalci in uporabniki lahko v roku 60 dni zavzamejo stališče do tega predloga oblasti FDA.

F.J. - 141 SMRT V POMLADI

Tinetu je šlo po glavi, kaj naj stori, če bodo zahtevali tudi od njega, da odpre kovček. Na vrhu je imel sicer zloženo perilo, toda treba ga je le malo odgrniti, da bi se prikazale škatle z zdravili, zavoji obvez, letaki... Ta patrola nicoy je nekam posebno natančna.

Dva vojaka sta še kar stala ob dekletih in se šalila, toda tretji, srednji, v karabinjerski uniformi, človek okoli tridesetih let zagorelega čednega obraza z brčicami, se je že usmeril proti njemu. Obsijal ga je s stožcem baterije in ga vlijudno pozdravil, bližajoč se s počasnimi, brezskrbnimi koraki.

»Buona sera, reverendo!«

»Buona sera,« je odvrnil Tine.

Karabinjer se je prijazno nasmehnil.

»Reverendo parla italiano?«

»Un poco,« je rekel Tine, tudi z nasmehom, trudeč se, da bi se zdel kar najbolj miren in sproščen. Upal je, da bo lahko s pogovorom odvrnil karabinjerja od tega, da bi postal preveč uraden.

Zdaj je karabinjer že stal ob njem. Na jermenu mu je bingljaj velik revolver, katerega držaj je delno molel iz toka. Če bi naglo segel po njem, bi se ga gotovo lahko polastil. Karabinjer bi bil preveč presenečen, da bi mu to pravočasno preprečil, je prišlo Tinetu na misel. Toda s tem bi se izdal. Saj se ne bo nič zgodilo, si je dopovedoval, še nikoli se ni, čeprav je že mnogokrat stal kak karabinjer ali vojak takole tik ob njem.

Za droben hip je zavlada med njima neka neodločenost. Mogoče je hotel karabinjer premagati le zadrego, ko je dejal:

»Prego documenti, reverendo.«

Tine je segel v notranji žep. Dokumenti so bili tako dobro ponarejeni, da je bil lahko miren. Ni bilo prvič, da jih je imel kak Italijan v rokah. Dal mu jih je v nastavljeno roko.

Karabinjer jih je le površno pogledal in mu jih takoj vrnil. Očitno ni imel dvomov.

»Zdajle bo prišlo odločilno, je Tinetu spreletelo možgane.

Vojaka sta še vedno klepetala z dekletoma in mu obračala hrbta.

»Aprire, prego,« je rekel karabinjer in pokazal kovček. Videti je bilo, da mu je nekoliko nerodno. Najbrž je iz družine, kjer so ga vzgojili, da je treba biti spoštljiv z duhovniki, je pomislil Tine.

»Zdajle bi moral nekaj storiti, nekaj nenačnega in bliskovitega,« si je rekel. Toda kaj? Mogoče vendarle ne bo posegel pod perilo, je še upal. Še nikoli se ni zgodilo.

Iskal je v žepu ključek. »Nekoliko prepočasi,« mu je že isti hip spreletelo možgane. On vidi svojo počasnost in mu je sumljiva.

To je čutil tako gotovo, kot da bi bil karabinjer že spregovoril. Fizično je čutil misel, ki se je zbudila v onem.

(Dalje)